

باز آفرینی نهادی امر به معروف و نهی از منکر در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی

منصوره کتابچی^۱، منیره کتابچی^۲

دانشگاه کارخانه انسان سازی ست و همه باید به سمت این انسان شدن حرکت کنیم.

(از بیانات حضرت امام خمینی(ره))

چکیده

دانشگاه محلی برای رسیدن به پیشرفت‌های علمی در تمامی زمینه‌ها است، که دستیابی به این علوم بر پایه معنویت بوده که بر اساس زیرساختی از معنویت و اخلاق دینی در جامعه دانشگاهی تحقق می‌یابد. که این امر محقق نخواهد شد مگر آنکه فضای حاکم بر دانشگاه‌ها فضای امر به معروف و نهی از منکر باشد و تلاش همه مسئولین و روسای دانشگاه‌ها. باید حفظ و احیای این مقوله بحرانی بوده و این امر مستلزم آن است که در احیای امر به معروف و نهی از منکر در دانشگاه‌ها باید از اشخاص متدین و تاثیر گذار که به شکل منطقی و معتدل با مسائل برخورد

می‌کنند استفاده کرد. مسئولین دانشگاه‌ها باید به همان اندازه و میزانی که به موضوعات علمی و مسایل آموزشی اساتید و دانشجویان توجه می‌کنند باید نسبت به رفع و پاسخ‌گویی به مسایل فرهنگی و اخلاقی آنها نیز برنامه ریزی کنند و دانشجویان را فرزندان خود بدانند. نگارندگان در راستای شناخت و تبیین فریضه الهی امر به معروف و نهی از منکر و ترویج و همگانی نمودن فرهنگ آن با استفاده از توان و ظرفیت‌های بالقوه دانشگاهی و مراکز آموزش عالی و حوزه‌های علوم دینی و تشویق عموم به امر تحقیق و پژوهش و نقش خانواده در تحکیم معنویات در فرزندان، ارتباط حوزه و دانشگاه اقدام به نگارش چنین مقاله ای نموده اند.

در این مقاله علمی - تحلیلی برآنیم که به پرسش‌های ذیل پاسخ دهیم:

1. نقش دانشگاهها در احیاء و ترویج و توسعه امر به معروف و نهی از منکر در جامعه چیست؟
2. جایگاه و اهمیت امر به معروف و نهی از منکر، نقش آن در سالم سازی اجتماع بازاری و دانشگاهی و . . - چیست؟
3. اساتید و کارکنان دانشگاه‌ها تاچه حد در امر نهادینه سازی این فریضه واجب می‌توانند نقش استراتژیکی داشته باشند؟
4. آیا تشکیل بسیج اساتید در دانشگاه و ارتباط نزدیک اساتید با دانشجویان، میتواند در اسلامی شدن دانشگاه‌ها تاثیر بسزایی داشته باشد؟

این مقاله که با **اهداف:** الف - تبیین و ارتقاء و ترویج فضایل اخلاقی و معروف اسلامی، امر به معروف و نهی از منکر در دانشگاه‌ها و سطح عمومی جامعه ب- تبیین معروف و بسط آن در دانشگاهها ج - رشد فضای معنوی و

^۱ - مدرس آموزش و پرورش و دانشگاه (کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی)

^۲ - دستیار علمی گروه مدیریت دولتی دانشگاه پیام نور مرکز خوانسار (کارشناسی ارشد مدیریت دولتی)

گسترش فضایل اخلاقی و حاکمیت بخشیدن به ارزش‌های اسلامی در سایه احیاء معروفات و امحاء منکرات در محیط دانشگاه، ایجاد حساسیت و دغدغه‌های فرهنگی و اخلاقی در بین آحاد جامعه و طراحی و برنامه ریزی در جهت ایجاد سایت و توسعه وبلاگهای دینی با استفاده از «ادبیات و بلاگی» به عنوان مؤثرترین راه امر به معروف و نهی از منکر مجازی و... به نگارش درآمده است که خود برگ زرینی است که می‌توان با افتخار آنرا به فرهنگ غنی اسلامی و ایرانی تقدیم کرد و ما مدیون کسانی هستیم که در راه به ثمر رسیدن انقلاب شکوهمند اسلامی از جان خود گذشتند که یاد و خاطر این عزیزان خود یک امر به معروف است.

کلیدواژه‌ها: امر به معروف، نهی از منکر، دانشگاهها، احیاء، ترویج، نهادینه شدن، تشکل‌ها، جوانان

مقدمه:

امر به معروف و نهی از منکر، پیشینه‌ای به قدمت تاریخ حیات انسان دارد. نخستین انسان دعوت کننده به نیکی "آدم" بود و پس از وی نیز "پیام آوران وحی و پیروان آنان" در انجام این وظیفه مهم تلاش کرده اند. (اعراف، آیه 157)

حضور این رادمردان در صحنه تحولات اجتماعی به اندازه‌ای چشمگیر است که می‌توان گفت: همه حرکت‌های اصلاحی و دگرگونیهای سازنده در جوامع بشری در پرتو امر به معروف و نهی از منکر آنان تحقق یافته است. اسلام نیز از پیروان خود می‌خواهد که خود را در برابر جامعه متعهد بدانند و در صورت مشاهده ستم و گناه سکوت نکنند، بلکه همواره دیگران را به خوبی‌ها امر کنند و از بدی‌ها باز دارند. تاکیدهای مکرر قرآن کریم، در خصوص امر به معروف و نهی از منکر بیانگر اهمیتی است که اسلام برای سالم سازی محیط اجتماع و مبارزه با عوامل فساد و گناه قائل شده است

اهمیت فریضه امر به معروف و نهی از منکر تا بدانجاست که سایر فرایض و دستورهای اسلامی در پرتو اجرای آن، بر پا داشته می‌شود و جامعه اسلامی محقق می‌گردد. در مساله امر به معروف و نهی از منکر فقط نهی از منکر نیست، امر به معروف و کارهای نیک هم هست. امر به معروف مصداق دفاع از حقوق انسانی است (مطهری، 1350)

شایان ذکر است ظهور مکتب حیات بخش اسلام با جامعیتی که دارد برای تمامی زوایای زندگانی بشر قوانین کاملی را به ارمغان آورده است، از جمله: برای ایجاد محیطی پاک و منزّه از هر گونه آلودگی و نهادینه کردن فرهنگ اسلامی به عموم مسلمین تکلیف نموده که بر افعال یکدیگر عنایت داشته باشند و به نیکیها و احسان توصیه و از زشتیها باز دارند. در میان واجبات اسلامی فریضه‌ای به اهمیت این فریضه که یکی از اصول مسلم اسلامی است دیده نمی‌شود و به تعبیر امام باقر (ع) «فریضه عظیمه تقام بها الفرائض» که بر پایی تمامی واجبات دیگر نیز به استواری این موضوع منوط می‌باشد. (کلینی، 1401ه. ق)

باتوجه به اهمیت تعظیم شعائر الهی و صیانت از حق و حقوق شهروندان و نکوداشت ارزشها و با تأکید به اهمیت گسترش فضای معنوی، تحکیم بنیان خانواده و پایبندی به هنجارها و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و تخلق به

اخلاق، حفظ حجاب و ارزشها در محیط های آموزشی، دانشجویی، اداری توجه شایانی را به این فریضتین ایجاب می کند.

لازم به ذکر است که غربی ها از مساله امر به معروف و نهی از منکر وحشت دارند و سعی آنان براین است که مسلمانان را نسبت به امر به معروف و نهی از منکر بی تفاوت کنند، لذا ما باید در برابر این بی تفاوتی که غرب پدید آورده بایستیم همچنان که یکی از کارهای بزرگ امام خمینی (ره) برگرداندن مساله امر به معروف و نهی از منکر به رساله ها بود و مقام معظم رهبری نیز ستاد احیا امر به معروف و نهی از منکر را دایر کرد.

با عنایت به حساسیت این امر و مسئولیت سنگینی که بر عهده متولیان فرهنگی کشور می باشد؛ لزوم توجه مضاعف به این فریضتین در تمام سطوح جامعه احساس می شود.

پیشینه و تاریخچه ضرورت امر به معروف و نهی از منکر:

هر چند فریضه امر به معروف و نهی از منکر یکی از بزرگترین واجبات اسلامی و توصیه به آن در قرآن و گفتار پیامبر خدا (ص) و امیرمؤمنان (ع) و دیگر امامان، دارای لحنی کم نظیر و تکان دهنده است. ولی اگر کسی از این همه چشم پوشی کند و تنها به ندای خرد انسانی گوش بسپرد، باز هم بی شک این عمل سازنده را فریضه و تکلیف خواهد شمرد. به نیکی خواندن و از بدی برحذر داشتن را کدام خرد سالم ستایش نمی کند؟ و کدام انسان خیرخواه و حساس، از او روی برمی گرداند؟

فلسفه اصلی احیای فریضه امر به معروف و نهی از منکر اصلاح جامعه است. درقرآن کریم و روایات اسلامی در اهمیت این دوفریضه و نقش اصلاحی آنها و زیانها و مفسد ترک آن دو تکلیف، بسیار سخن گفته شده است و به عنوان "برترین فریضه" به شمار آمده که فرایض و احکام الهی دیگر، در سایه امر به معروف و نهی از منکر، قوام و استواری می یابد. (کلینی، 1401)

قرآن کریم اولین وظیفه همه انبیا را امر به معروف و نهی از منکر می داند و می فرماید: "ما در میان هر امتی، پیامبری را مبعوث کردیم که مهم ترین وظیفه آنان دو چیز بود: یکی امر به یکتاپرستی که بزرگترین معروفهاست (ان عبدوالله)، و دوم نهی از اطاعت طاغوتها که بزرگترین منکرهاست (نحل، آیه 36) در سوره اعراف نیز می خوانیم: «پیامبر اسلام که نام و نشانش در تورات و انجیل آمده، اولین وظیفه اش امر به معروف و نهی از منکر است. (اعراف، آیه 157)

از دیدگاه اسلام، هیچ عملی نمی تواند با دو فریضه امر به معروف و نهی از منکر، برابری کند و امت اسلامی، مادامی بهترین امتهاست که به این دو واجب شرعی عمل کند. قرآن کریم در این باره می فرماید: "گنتم خیر امه اخرجت للناس تأمرون بالمعروف و تنهون عن المنکر و تؤمنون بالله (آل عمران، آیه 110). در آیه شریفه، امر به معروف و نهی از منکر در کنار ایمان به خدا قرار گرفته و این نشانه اهمیت و عظمت این دو فریضه بزرگ الهی و بیانگر این است که این دو واجب، ضامن گسترش ایمان در میان جامعه بشری هستند و با به اجرا در نیامدن این دو فریضه ریشه ایمان در دلها سست می گردد و پایه های آن فرو می ریزد. (خداکریمی زنجانی، 1375)

در روزگار ما "امام خمینی رحمه الله" مردم را به انجام این وظیفه الهی فراخواند و در حال حاضر نیز رهبر فرزانه انقلاب همگان را به اجرای این فریضه الهی سفارش می‌کند: "همه باید امر به معروف و نهی از منکر بکنند، هم مسئولیت شرعی و هم مسئولیت انقلابی و سیاسی شمامست. امر به معروف هم مثل نماز واجب است." معروف، در لغت به معنی «شناخته شده»، از ماده عرف و منکر، به معنی «ناشناس» از ماده انکار است. بر این اساس، کارهای نیک، اموری شناخته شده و کارهای زشت و ناپسند، اموری ناشناس معرفی شده‌اند؛ چه اینکه فطرت پاک انسانی با دسته اول آشنا و با دسته دوم ناآشناست. (کورانی، 1374)

در اهمیت و نقش امر به معروف و نهی از منکر در پیشبرد اهداف تربیتی اسلام، همین بس که قرآن کریم آن دو را از مهم‌ترین آرمانهای تشکیل دهندگان حکومت اسلامی معرفی کرده، می‌فرماید: الذین ان مکناهم فی الارض اقاموا الصلوة و اتوا الزکوة و امروا بالمعروف و نهوا عن المنکر و لله عاقبه الامور (حج، آیه 41) و نیز مؤمنان را یار و یاور یکدیگر می‌داند که همدیگر را امر به معروف و نهی از منکر می‌کنند. (توبه، آیه 71).

در نگاه معصومان نیز امر به معروف و نهی از منکر از مهم‌ترین برنامه‌هایی است که خداوند انجام آن را از پیامبرانش خواسته است و کسی که به انجام این برنامه‌های الهی همت گمارد، در واقع همگام با انبیای الهی به اجرای رسالت عظیم آنان پرداخته و به تعبیر رسول خدا، خلیفه خدا و رسولش خواهد شد: مَنْ أَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهَى عَنِ الْمُنْكَرِ فَهُوَ خَلِيفَةُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ وَ خَلِيفَةُ رَسُولِهِ (نوری، 1407)

حضرت علی (ع) امر به معروف و نهی از منکر را از همه نیکی‌ها حتی از جهاد، به مراتب برتر و مهم‌تر شمرده، می‌فرماید (وَ مَا أَعْمَالُ الْبِرِّ كُلُّهُ وَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عِنْدَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ إِلَّا كَنَفْتُهُ فِي بَحْرِ لُجِّيٍّ) (امام علی، 1351) تمام کارهای نیک و (حتی) جهاد در راه خدا در برابر امر به معروف و نهی از منکر، جز به قطره‌ای در برابر دریای بی کران نمی‌مانند.

شاید سیر برتری امر به معروف و نهی از منکر بر سایر عبادات و نیکی‌ها در این باشد که قوام و استواری و استمرار همه خوبی‌ها در گرو برپایی این دو فریضه بزرگ است. علاوه بر اینکه «جهاد»، مبارزه با مفسد و موانع خارجی است، فرد و جامعه وقتی می‌تواند در نبرد با دشمن خارجی به موفقیت نایل شود که موانع و مفسد داخلی را در پرتو امر به معروف و نهی از منکر ریشه کن کرده باشد. (مطهری، 1350)

امر به معروف و نهی از منکر، نقش ارزنده‌ای در اجرای احکام و حدود الهی دارد و پشتوانه محکمی برای تثبیت ارزش‌ها امام علی، 1337) و ریشه کنی مفسد اجتماعی است. تجربه نشان می‌دهد که در طول تاریخ پر نشیب و فراز اسلام، هرگاه مسلمانان نسبت به هم احساس مسئولیت می‌کردند و یکدیگر را به اعمال شایسته دعوت نموده، از بدیها باز می‌داشتند، دیگر دستورات الهی نیز ارزش واقعی خود را در متن جامعه پیدا می‌کرد و گناه در جامعه کمتر رخ می‌نمود. به عکس هر گاه امر به معروف و نهی از منکر به صورت دو ارزش فراموش شده در می‌آمد و مورد غفلت یا کم توجهی قرار می‌گرفت، دیگر احکام الهی اسلام از قبیل نماز، روزه، زکات، حج نیز هر روز کم رنگ‌تر و بی فروغ‌تر می‌گشت.

همانا امر به معروف و نهی از منکر، راه پیامبران و شیوه صالحان است. فریضه بزرگی است که در پرتو آن واجبات دیگر، اقامه می‌شود، راهها ایمن، درآمدها حلال، مظالم به صاحبان اصلی مُسترد، زمین آباد، حق از دشمنان باز پس گرفته می‌شود و امر (حکومت) تحکیم می‌یابد. (امام باقر، 1401)

بر اساس این سخن ارزنده امام (ع)، به طور کلی بر پایی واجبات در گرو انجام فریضه بزرگ امر به معروف و نهی از منکر است و ترک آن موجب فراگیر شدن عذاب و خشم الهی نسبت به تمامی مردم خوب و بد می‌گردد و تحقق بعضی از امور و موضوعات مهم سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جامعه نیز منوط به اجرای امر به معروف و نهی از منکر است.

همچنین از این روایت استفاده می‌شود، دایره‌گسترش این دو فریضه بزرگ اسلامی همه اصلاحات اعتقادی، اخلاقی، فرهنگی و اجتماعی را در برمی‌گیرد و نه بخشی از مسائل عبادی.

امام باقر (ع) پنج اثر ارزنده این دو واجب الهی را چنین بر می‌شمرد:

1 - انجام واجبات: امر به معروف و نهی از منکر، راه پیامبران و روش صالحان است؛ واجب بزرگی است که به وسیله آن دیگر واجبات (الهی) بر پا می‌شود.

2 - عدالت اجتماعی: (امر به معروف و نهی از منکر) با برگرداندن مظالم و ستیز با ستمگر همراه است.

3 - سازندگی: به وسیله امر به معروف و نهی از منکر زمین (کشور) آباد می‌شود.

4 - استواری نظام: به وسیله امر به معروف و نهی از منکر، حکومت، استوار می‌گردد.

5 - امنیت: به وسیله آن، راهها امن می‌گردد و از دشمنان، انتقام گرفته می‌شود. (امام باقر، 1403)

در صدر اسلام پس از رحلت پیامبر (ص)، به این تکلیف مهم آن چنان که شایسته بود عمل نشد و مردم به دلیل ترس یا طمع، از تذکرات زبانی و اقدامهای عملی در این راه، کوتاهی کردند و در نتیجه، دین به ضعف گرایید و فاسقان مسلط شدند.

آری، به دلیل همین ارزش و اهمیت است که فقهای بزرگوار اسلام به امر به معروف و نهی از منکر عنایت ویژه‌ای مبذول داشته، آن دو را جزو ابواب مهم فقهی آورده و وجوبشان را به وسیله ادله چهار گانه (کتاب سنت، اجماع، و عقل) به اثبات رسانده‌اند.

همچنین بر آنچه ذکر شد، این نکته را نیز باید افزود که امر به معروف و نهی از منکر جزو ضروریات دین مقدس اسلام هستند و هرگاه کسی از روی علم و عمد آن دو را منکر شود، کافر محسوب می‌گردد که این، خود دلیل بر اهمیت فوق‌العاده این دو فریضه الهی است.

در سالهای جنگ نیز، رزمندگان حق طلب، به خاطر مبارزه با باطل قدم در میدان‌های جهاد و شهادت گذاشتند هر چند که میدان مبارزه با باطل، بسیار گسترده‌تر از عملیات نظامی است، وقتی بروز باطل در صحنه‌های سیاسی، فرهنگی، اعتقادی، مطبوعات، روابط سیاسی و... باشد، آنجا هم باید با باطل مبارزه کرد، تا حق، روشن و حاکم گردد. از همین رو مردم مسلمان و انقلابی ما در صحنه‌های مختلف با مستکبران مبارزه می‌کنند

الف - امر به معروف و نهی از منکر فریضه ای واجب و همگانی

اهمیت و جایگاه امر به معروف و نهی از منکر در اسلام بسیار مشهود است و این اصل جایگاه والایی در شریعت دینی ما دارد. در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت و مردم نسبت

به یکدیگر مسئول هستند و این موارد از مصادیق امر به معروف و نهی از منکر می باشد. (اصل هشتم قانون اساسی)

فریضه امر به معروف و نهی از منکر تنها در تذکرات افراد عادی نسبت به بعضی گناهان جزئی خلاصه نمی شود، بلکه قیام بر ضد حکومت ستمگر و تلاش برای اصلاح ساختار سیاسی جامعه و تشکیل حکومتی بر اساس حق و قرآن نیز از مصادیق امر به معروف و نهی از منکر است. هرگاه در جامعه ای این فریضه مهم اجرانشود و افراد در قبال پیاده شدن این امر خطیر احساس مسئولیت نکنند، مرگ آن جامعه حتمی خواهد بود، لذا تمام افراد با توجه به منصب و جایگاه و ظرفیت خود موظف به اجرای این فریضه هستند.

«منکر» در جامعه ما مصادیق بسیاری دارد، منکر تنها در مسائلی چون حجاب خلاصه نمی شود و مفاهیمی چون ریا، تخلفات مالی که بر جامعه حاکم است، حقوق شهروندی و جامعه، ظلم کردن، تعرض کردن، تجاوز به دیگران، اموال عمومی را حیث و میل کردن، دست درازی به نوامیس مردم، غیبت کردن، دروغ گفتن، نامی کردن، توطئه کردن علیه نظام اسلامی، با دشمن اسلام همکاری کردن. و. . را نیز شامل می شود. منکرات هم اخلاقی، هم سیاسی و هم اقتصادی است. (رهبر معظم، 71/9/25)

حکومت مستقیم مردم بر مردم به شکل مردم سالاری دینی (ولایت مردم بر مردم) مورد تاکید است، خاطرنشان می کنیم: دفاع و نظارت همگانی در اسلام به وسیله امر به معروف و نهی از منکر معنی پیدا می کند و بر همگان واجب است که این فریضه الهی را برای سلامت جامعه ادا کنند. این افراد با ایمان هستند که بر جامعه اسلامی ولایت دارند و باید امر به معروف و نهی از منکر کنند. امام علی (ع) می فرماید: عمل کننده به نیکی و بازدارنده از شرّ و بدی باش. (امام علی، 1365)

درباره اهمیت امر و نهی مسؤولان توسط مردم همین بس که رهبر معظم انقلاب فرمودند: "البته امر به معروف و نهی از منکر، حوزه های گوناگونی دارد که باز مهمترینش حوزه مسؤولان است. یعنی شما باید ما را امر به معروف و نهی از منکر کنید. مردم باید از مسؤولان کار خوب بخواهند. آن هم نه به صورت خواهش و تقاضا، بلکه باید از آنها بخواهند. این مهمترین حوزه است." (مقام معظم رهبری، 71/9/25)

بزرگترین گرفتاری امروز مردم دنیا دوری از اخلاق و معنویت گرایی است؛ اگر امروز شاهد شکست اقتصادی آمریکا و یا برملا شدن بسیاری از توطئه ها در دنیا هستیم این امور نتیجه و ثمره ترک واجب امر به معروف و نهی از منکر است.

چستی اصلاح:

اصلاح به معنای سامان دادن، بهینه ساختن و به نیکی در آوردن است. اصلاح در مقابل افساد است. افساد یعنی نابسامانی ایجاد کردن و از حالت تعادل بیرون بردن؛ اصلاح و افساد دو صفت متقابل و متضاد هستند (دهخدا، 1364). شهید مطهری می فرماید: "افساد و اصلاح از زوجهای متضاد قرآن است. زوجهای متضاد یعنی واژه های اعتقادی و اجتماعی که دو به دو در برابر یکدیگر قرار گرفته اند و به کمک یکدیگر بهتر شناخته می شوند؛ از قبیل توحید و شرک، ایمان و کفر، . . و غیره. برخی از این زوجهای متضاد از آن جهت در کنار یکدیگر مطرح می شوند

که یکی باید نفی و طرد شود تا دیگری جامه تحقق ببوشد، اصلاح و افساد از این قبیل است. "واژه اصلاح نیز در مقابل افساد است. افساد یعنی نابسامانی ایجاد کردن و از حالت تعادلی بیرون بردن، در مقابل اصلاح که به معنی سامان دادن، بهینه ساختن و به نیکی در آوردن است (مطهری، 1368) مانند: "الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ" و نیز: «وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ» (بقره، آیه 220). چنان که مصلحان را در مقابل مفسدان قرار داده و می فرماید: أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ (ص، آیه 27)

از این رو، مرحوم علامه طباطبایی می فرماید: "فساد عبارت است از تغییر دادن هر چیزی از آنچه طبع اصلی آن اقتضا دارد و اصلاح، باقی ماندن هر چیزی است به مقتضای طبع اصلیش تا آنچه خیر و فایده در خور آن است بر آن مترتب گردد، بدون آنکه به خاطر فسادش چیزی از آثار نیک آن تباه گردد" (طباطبایی، 1379)

البته با توجه به مفهوم وسیع «فساد» که هر گونه «خروج از حد اعتدال» را شامل می شود، این وسعت کاملاً قابل درک است و این معنای وسیع قابل تقسیم به حوزه های مختلف است؛ مثلاً هر گونه سوء استفاده از موقعیت یا قدرت اجتماعی از سوی کارگزاران حکومتی فساد سیاسی است، و هر گونه ارتشاء و اختلاس و احتکار و تقلب در اموال عمومی، فساد اقتصادی است. در بیشتر جوامع، زمینه فساد از نظر اقتصادی فقر است و از نظر سیاسی حکومت استبدادی است و از نظر اجتماعی و فرهنگی، تقلید از دیگران و نادیده گرفتن ارزشهای اصیل آن جامعه است، و قرآن کریم آمده تا زمینه ها، بسترها و خاستگاه های بروز و تکثیر فساد را در همه ابعاد از بین ببرد. هر قدر دامنه فساد وسیع تر باشد، اصلاحات نیز باید دامن گسترتر و فراگیرتر باشد. مفسد پدید آمده، گاه جزئی است و باتذکری رفع می شود و گاه عمیق و با اثر تخریبی زیاد. راه اساسی فسادزدایی نیز اقدامهای اصلاحی اساسی برای بازگرداندن حکومت و جامعه به رفتار عادلانه و اجرای دقیق قانون و عمل به کتاب و سنت است.

حرکت اصلاحی انبیاء:

دعوت به امر به معروف و نهی از منکر مهمترین رکن تعیین کننده سلامت جامعه است. فلسفه رسالت پیامبران امر به معروف و نهی از منکر بوده است. در بزرگی و عظمت این دو واجب الهی همین بس که امام حسین (ع) هدف اصلی خود را احیای این دو واجب دانسته و جان عزیز خود را در راه آنها فدا نمودند (مجلسی، 1351)

از زبان امام خمینی (ره) بشنویم که فرمود: "تمام انبیا برای اصلاح جامعه آمده اند، تمام و همه آنها این مسأله را داشتند که فرد باید فدای جامعه شود. سیدالشهدا (ع) روی همین میزان رفت و خودش و اصحاب و انصار خویش را فدا کرد، که فرد باید فدای جامعه بشود، جامعه باید اصلاح بشود." (امام خمینی، 1361)

قرآن کریم مهم ترین دلیل بعثت انبیاء را مبارزه با مفسد اجتماعی و استقرار قسط و عدل می داند. تا در جامعه ای اصلاحات صورت نگیرد و عدالت تحقق نی پذیرد، عموم مردم توحیدی نخواهند شد. چگونه می توان در جامعه آکنده از مفسد فردی و اجتماعی بدون حرکت اصلاحی اساسی، مردم را تزکیه کرد؟ این اصلاحگری، هم شامل شیوه های رفتاری حکومت جائر و مسئولان می شود، هم خصلتها و عملکرد مردم و امت را در بر می گیرد. لذا حضرت موسی (ع) به هنگام رفتن به میقات، به برادرش هارون توصیه می کند که در مسیر اصلاح افراد و جامعه گام بر دارد (اعراف، آیه 142). حضرت شعیب نیز هدف خود را اصلاح جامعه می دانست (هود، آیه 88).

مفسران گفته‌اند: دایره این اصلاح عام بوده، شامل اصلاح موردنیایی و آخرتی می‌شود و راه و وسیله اصلاح نیز امر به معروف و نهی از منکر و موعظه و نصیحت است؛ زیرا حضرت کار آنها را معروف و صالح نمی‌دانست و گرنه از آن نهی نمی‌کرد. این سخن حضرت شعیب هدفی است که تمام پیامبران آن را تعقیب می‌کردند؛ اصلاح عقیده، اصلاح اخلاق، اصلاح عمل و اصلاح روابط و نظامات اجتماعی مردم. به گفته مرحوم علامه در المیزان: «حقیقت دعوت انبیاء همانا اصلاح حیات زمینی انسانیت است که خدای تعالی از شعیب حکایت کرده است. « بنابراین انبیا آمدند تا زمین را اصلاح و زمینه رشد و تکامل جامعه را فراهم کنند. چیزی که باعث صلاح زمین است قسط و عدل است و مردم نباید با نقض پیمان و نقض پیمان این نظام را فاسد کنند (علامه طباطبایی، 1281) «وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدُ إِصْلَاحِهَا» البته اگر سرزمینی فاسد شد، خدا باز آن را احیا می‌کند. (حدید، آیه 17)

همه پیامبران با مهم‌ترین مفاسد جامعه خود به مبارزه برخاستند؛ مثلاً حضرت صالح (ع) در زمان خود اسراف و تبذیر که در آن زمان رواج داشت مبارزه کرد؛ در زمان حضرت لوط مفاسد جنسی (مانند همجنس بازی) رواج داشت آن حضرت با این انحراف مبارزه می‌کرد؛ موسی (ع) با سحر مبارزه کرد؛ ابراهیم (ع) با بت پرستی و ستاره پرستی در افتاد و در زمان شعیب (ع) کم فروشی و استثمار اقتصادی از مفاسد اجتماعی رایج آن عصر بود، که آن حضرت با آن مبارزه می‌کرد.

در عصر ظهور اسلام همه این مفاسد (به اضافه گناهان و مفاسد دیگر) یکجا در جامعه جاهلی رواج داشت و رسول اکرم (ص) با زحمات طاقت فرسا به کمک آیات قرآن به مبارزه با آنها قیام کرد و فرمود: «وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ» (انعام، آیه 151). کار پیامبر این بود که: «يَأْمُرُهُم بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيَجْلَسُ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ» (اعراف، آیه 157) آیات یاد شده نشان می‌دهد که پیامبران برای برپایی قسط و عدل، با همه انحرافات و مفاسد جامعه خود مبارزه می‌کردند. یکایک امامان شیعه، رسالت احیای دین را داشته‌اند و هر یک از مظاهر اسلام را که از یاد می‌رفته یا تحریف می‌شده است، در چهره راستین و بی تحریفش می‌نمایانده‌اند. حتی درباره امام زمان (ع) نیز تعبیر "محبی شریعت" و از بین برنده «بدعت» به کار رفته است و در دعا از خداوند می‌خواهیم که به دست آن منجی موعود آنچه را که به دست ظالمان از معالم و نشانه‌های دین و دینداری از میان رفته و مرده است، زنده سازد: «وَ أَجِ بِهٖ مَا أَمَاتَهُ الظَّالِمُونَ مِنَ مَعَالِمِ دِينِكَ». (امام سجاد، 1370)

جامعه ای که از معیارهای اصیل دین و ملاکهای ارزشی فاصله بگیرد، فساد در پیکره آن ریشه می‌دواند و روابط انسانی و ارتباطات اجتماعی و آنچه میان حاکمیت و ملت پیش می‌آید، دچار انحراف می‌گردد. گسترش بی بند و باری و رواج ظلم و حیف و میل بیت المال مسلمین و تعرض نسبت به زندگی و مال و جان مسلمانان و نبودن امنیت و عدالت، گوشه‌ای از این «فساد اجتماعی» است.

1 - نقش دانشگاه در اجرای بهینه فریضه امر به معروف و نهی از منکر

تعالی و پیشرفت در محیط‌های علمی و دانشگاهی منوط به حاکمیت معنویت در کنار تولید علم است و تزکیه مقدم بر تعلیم و علم‌آموزی است و علم و دین باید توأماً مورد توجه محیط‌های علمی باشد. مدارس و دانشگاه‌ها

به عنوان دربردارنده شمار زیادی از جوانان و فرهیختگان جامعه نقش به سزایی در زمینه کاهش مشکلات و آسیب های اجتماعی دارند و به طور حتم می توانند در کنار کانون خانواده، جامعه را به سمت و سوی مطلوبی سوق دهند امر به معروف و نهی از منکر در حیطه فرهنگ عمومی اسلامی قرار می گیرد. این دو اصل جزء فروع دین هستند بنابراین در خانه عقائد عمومی ارزش ها و هنجارها و اخلاق قرار می گیرد. بهتراست فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر در همه موارد از جمله مدارس و دانشگاه ها دوسویه باشد و لازم است تدابیری اندیشیده شود تا با رعایت ادب و نزاکت و حفظ حریم های لازم این کار به صورت دوطرفه نمود پیدا کند.

دانشگاه محل علم و دانش است و با هر قضیه ای می بایست بطور منطقی و مستدل برخورد کرد؛ امر به معروف و نهی از منکر باید از زیر ساخت بنیادی، علمی و منطقی بررسی و اجرا گردد.

مبنا و اساس امر به معروف و نهی از منکر را باید در دانشگاهها تبیین نموده و این فریضه باید در قالب مسائل علمی در جامعه دانشگاهی مشخص شود و شاخص هایی را باید به صورت نموداری ایجاد و به زبان دانشجویی در دانشگاهها اطلاع رسانی کرد.

کارکنان دانشگاه باید از رسالت، دورنما، ارزش ها و اهداف دانشگاه مطلع باشند و در مسیر عمل به آن ها قرار گیرند. بکارگیری توان و ظرفیت اندیشمندان در بحث کارگاه آموزشی برای کارکنان دانشگاهها نیز برگزاری کارگاههای آموزشی - نماز - ویژه کارکنان - در تمام سطوح - بایان اهداف برگزاری چنین اقدامی (نمی توان در رابطه با وضع موجود یک سازمان تحلیل کرد بدون اینکه بدانیم رسالتش چیست؟ ارزشهای مورد احترام آن چیست؟ آرزوهای آینده اش کدام است؟ و چه اهدافی را مدیران ارشد اجرایی آن ترسیم کرده اند؟) از اقدامات موثر در این زمینه می تواند باشد.

رسالت یعنی فلسفه وجودی سازمان. بنابراین اگر بخواهیم رسالت دانشگاه هارا تعریف کنیم یکی از آنها آموزش و دیگری پژوهش است. تلاش در باب توسعه آموزش عالی، خدمت رسانی به تخصص های مختلف جامعه، تربیت نیروی انسانی برای جامعه و کوشش در مسیر تبلور ارزشهای اسلامی در جامعه از طریق تعالیم دانشگاهی از سایر موارد است.

همه در تلاش هستیم جامعه ایران به توسعه برسد. اگر در مدل توسعه از پایین به بالا نگاه کنیم اول آموزش است، تا تحول فردی ایجاد شود برای تحول فردی غیر از آموزشهای کلاسیک، نیازمند آموزش اخلاقی، دینی و فرهنگی هستیم.

اگر آموزش و پرداختن به این سه مفهوم اتفاق افتاد، تحول فردی صورت گرفته و بعد تحول فرهنگی اتفاق می افتد که این تحول فرهنگی در تمام شئون جامعه نمود پیدا می کند. در بستر تحول فرهنگی، تحول در جنبه های مختلف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، علمی و تکنولوژی امکان پذیر می شود

دانشگاه دارای سه رکن استاد، کارمند و دانشجو است، پس اگر به دنبال تحول در رفتار دانشجویان هستیم، باید اساتید و کارکنان سازندگی لازم را داشته باشند تا در وهله اول محیط مناسب آموزشی و فرهنگی خود با دانشجو ارتباط لازم را برقرار کند و آنگاه در چنین بستری ارتباطات خوب انسانی شکل بگیرد.

1-1 - دانشگاه باید الگوی جامعه در زمینه های علمی، فرهنگی باشد:

دانشگاه در جامعه اسلامی، باید فضایی امن و در تمامی زمینه های علمی، اخلاقی و فرهنگی الگوی مطلوبی برای جامعه باشد. دانشگاه به تعبیر امام راحل، کارخانه آدم سازی است، اگر فضای دانشگاه سالم و اسلامی باشد خروجی آنان انسان های فاضل و شایسته ای خواهد بود که جامعه از حضور ارزشمندشان بهره خواهد برد. همه مسوولان امر باید تمامی تلاش خود را به منظور کمک به مسوولان دانشگاه ها برای نیل به اهداف مقدس نظام و در خصوص تربیت نیروی متخصص و متعهد به کار برند.

در راستای احیا امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه، به فرموده رهبر انقلاب که ورزش دروازه صدور معنویت است، تقویت اداره تربیت بدنی، مرکز مشاوره، امور فوق برنامه دانشجویی و نهایتاً کمیته انضباطی در سال اتحاد ملی و انسجام اسلامی شایان توجه مضاعف است.

شاید بتوان گفت که از وظایف مهم نظام آموزش و پرورش و دانشگاه هر کشور پس از علم آموزی، تعلیم چیزهایی است که هویت ملی یک ملت را به وجود می آورند. هویت ملی ما در سرزمین مادری، زبان، ملیت و فرهنگ را تشکیل می دهد. پس ضروری است که در خانواده و مدرسه افراد از سنین خردسالی و در سنین جوانی در مراکز آموزش عالی با این عوامل که سبب می شود که ایرانی از غیر ایرانی متمایز گردد آشنا شوند و مهمترین وظیفه دانشگاه و جامعه دانشگاهیان در تربیت جوانان ما علاوه بر آموزش علم آموزش امر به معروف و نهی از منکر است که از همان ابتدا خوب را از بد تمیز دهند.

2 - نقش گروههای آموزشی و پژوهشی در ارتقاء سطح تربیتی و فرهنگی دانشگاه

بحث اصلی نظام جامع تربیتی تقویت تربیت دینی برای نسل جوان است. یکی از معضلات جامعه ما سطحی نگری در دینداری است و این باعث می شود که عمل و اعتقاد همخوانی نداشته باشد. با اشاره به مشکلات و آفت های فرهنگی جامعه می توان گفت: هنوز نتوانسته ایم همسان با عرصه های علمی به پیشرفت در زمینه ی فرهنگ برسیم. همیشه به اشتباه تصور بر این بوده که یک عده افراد خاص باید کار فرهنگی انجام دهند و بنابراین با این پیش زمینه ی ذهنی مسئولیت از سایر عوامل ساقط می شد. طرح های فرهنگی وقتی اثرگذاری و اثرپذیری بیشتری دارند که نامحسوس باشند. "تعمیق تعالیم دینی، پیگیری موضوع تربیت توسط همه استادان در دانشگاه و رسیدن از قول به فعل" راهکار این معضل می باشد. در این میان نباید از نقش نهاد نمایندگی در پایه ریزی باورها و ارزش های اسلامی در اذهان دانشجویان غافل شد.

توجه به مسئله شخصیت پذیری دانشجویان قبل از ورود به دانشگاه حائز اهمیت است و می توان گفت: دانشجویان پیش از ورود به دانشگاه بر این باور هستند که با کسب مدرک و تحصیل علم می توانند موفق باشند، اما گاهی دچار برخی نگرانی هایی می شوند که بعد از دانشگاه باید چه کنند؟

همچنین نبود فرهنگ صحیح نحوه استفاده از لوازم مدرنی نظیر اینترنت باید مورد توجه قرار گیرد زیرا دانشجوی ما اینترنت دارد، اما نمی داند که از آن باید چگونه استفاده کند! گاه در مسائل فرهنگی شاخص ها و ارزش هایی پیش می آید که سیال هستند و باورهای مختلف، برداشت های متفاوتی از آن دارند.

نیز عدم تفکیک بین وجه تعلیمی و تربیتی استادان باید لحاظ شود؛ زیرا این دو خصلت را نمی توان از هم جدا کرد. باتوجه به اینکه خواسته های دانشجویان پس از ورود به دانشگاه برآورده نمی شود می توان گفت: حداقل کاری که می توان انجام داد این است که عقیده دانشجویان را از انحراف حفظ کرد و دیگر نیازهای او را نیز پیگیری کرد. این امر خود مستلزم برنامه ریزی برای کارهای کوتاه مدت و بلند مدت فرهنگی است.

الف - الگوپذیری و الگوسازی نسل جوان کشور

"شایسته سالاری" آرمان حکومت دینی است. شایستگی انسان ها با تعهد و تخصص آنها و میزان پایداری شان به مسائل دینی مشخص می شود.

الگوگیری دانشجویان از رفتار و منش استاد امر قابل توجهی است و باید گفت: توجه به عامل فرهنگی در گزینش استاد از دقت و اهمیت والایی برخوردار است.

تقسیم بندی اعضای هیئت علمی از نظر انجام یا عدم انجام فعالیت های فرهنگی نیز از جایگاه ویژه ای برخوردار است. همه ی استادان باید به تاثیرگذاری فعالیت های فرهنگی واقف باشند. باید برای اعضای جدیدالورود هیئت علمی دوره های مسائل فرهنگی و تربیتی برگزار و در آن اهداف و خواسته هایی که دانشگاه از دانشجویان دارد را مطرح کرد.

باید بدانیم که منظور از تربیت صحیح، خوب بودن، نحوه و چگونگی ارتقاء فرهنگی و مذهبی (در کدام زمینه ها) چیست؟ در ابتدا باید خود "استاد خوب بودن" را شامل باشد و باعث ترویج آن در نزد دانشجویان شود. (بیان تعریف مشخص از تربیت، خوب بودن و ارتقاء سطح مذهبی)

در این میان نحوه ی رفتار استادان با دانشجویان را بررسی می کنیم و می گوئیم: برخی استادان، دانشجویان را به زور حضور و غیاب به کلاس می آورند و برخی از استادان دیگر به دلیل نحوه آموزش و حسن رفتاری که دارند، باعث استقبال دانشجویان از کلاس های درسی شان می شوند. صداقت در آموزش با تاکید بر لزوم تخصص استاد در درس محوله. امر مهمی بر شمرده می شود

برای ایجاد انسجام، گسترش "فرهنگ ایثار و شهادت" الگوی مناسبی است و باید تلاش کنیم که دایره این گستره هر روز بیشتر شده و موج جدیدی برای الگوسازی برای نسل جدید کشور ایجاد شود. در این راه حمایت و مشاوره و استقبال از پیشنهادات جانبازان و آزادگان، سپردن مسئولیت به این عزیزان برای ارتقای فعالیت های دانشگاه، خودراهی فراسوی ارتقای فرهنگ دانشگاه و دانشجویان است.

باید دانشگاه در قدرشناسی از خادمین به جامعه پیشتاز باشد تا ضمن الگودهی به جامعه، این سنت حسنه به یک فرهنگ عمومی تبدیل شود. نیز استفاده از تجربیات آنان جهت ارتقاء سطح علمی و فرهنگی دانشگاه و الگوسازی جهت دانشجویان، اساتید، جامعه را می توان ذکر کرد. (نکوداشت و الگوسازی بزرگان در حوزه امر به معروف)

ما انتظار داریم مراکز آموزش عالی و آموزشی دیگر نیز در این کار پیشقدم تا با این حرکات شایسته سنت و آداب حسنه در جامعه به یک فرهنگ عمومی تبدیل شود. امروزه جامعه تشنه اینگونه آداب نیک است.

الف - 1) نقش بسیج اساتید در اسلامی شدن دانشگاه: یکی از مسائل تاثیرگذار اساتید بسیجی در دانشگاه ها الگوسازی است که اگر در جامعه ما الگوهای مناسب ارائه شود و برای هر نسل و فکری قابل استفاده و جذاب

باشد در آن صورت جوان، نوجوان و قشر روشنفکر ما به دنبال راه مناسب می روند و دیگر الگوهای کاذب در آنها رسوخ نمی کند.

اگر نسل ما از الگوهای راستین تهی شده و از آن فاصله بگیرند خطرناک خواهد بود، تصریح می کنیم: جوانان بیشتر نیاز به الگو دارند تا مطابق آن خود را بسازند از این رو اگر ما الگوهای مناسبی به آنها ارائه ندهیم الگوهای کاذب، دروغی و فرهنگ های استکباری جایگزین می شود و زندگی آنها را تحت الشعاع خود قرار می دهد. دانشگاه و استاد بسیجی ما که می خواهد اسلام و اسلامیت را نهادینه کند و قدرت و عمق بخشد نیاز به الگویی دارد که بیشتر از جنس خودشان باشد و تجانس با فکر و نحوه درس او داشته باشد.

با اشاره به اینکه شهید چمران دارای شخصیت چند بعدی و دارای ابعاد متضاد بود، می توان اذعان داشت که: چمران می تواند امروز یک اسوه و الگو در زمینه های عرفان، تدبیر، ورزش، عبادت، علم، سیاست، هنر، ادب و غیره برای اساتید بسیجی، دانشجویان و جوانان ما باشد. شهید چمران به صورت عملی چگونه مردمی بودن را نشان می داد و زندگی او فقر همراه با تلاش بود و هنگامی که از دنیا می رفت طبق آرزوی دیرینه خودش جز لباس خونین، چند هزار جلد کتاب و یک تفنگ خونین چیز دیگری نداشت.

الف - 1-1) توصیه به اساتید در نهادینه شدن امر به معروف و نهی از منکر در دانشگاهها

1- رابطه تنگاتنگی بین جوانان و امام حسن و امام حسین (ع) است، به همین دلیل پیامبر خدا (ص) فرمود «الحسن و الحسين سیدا شباب اهل الجنة» (مجلسی، 1351) بنابراین بر شما اساتید محترم معارف است که به ویژه برای این دو امام بزرگوار سرمایه گزاری خاصی داشته باشید و از هر فرصتی برای جلب توجه دانشجویان نسبت به این دو امام همام استفاده نموده و زمینه ی رابطه ی بین آنان و این دو امام را فراهم سازید.

2. حتی الامکان در مراسم برگزار شده از سوی دانشجویان شرکت فرمایید زیرا تأثیرگذاری درس را افزایش می دهد

3. درباره ی فلسفه ی گریه، عزاداری و غم حسینی مطالعات جدی داشته و به ویژه در رد شبهات وهابیت تلاش صورت گیرد. مطالعات قرآنی، سیره ی پیامبر و ائمه ی اطهار و اصحاب کبار پیامبر خدا و نیز از بعد روانشناختی و. همگی می توانند در تحکیم رابطه بین جوانان و امام حسین (ع) مؤثر باشند.

4. اگر ممکن باشد سفرهای دسته جمعی و کاروانی شبیه عمره دانشجویی اما این دفعه به کربلای معلای تدارک دیده شود و اساتید عزیز نیز همراهی نمایند.

5. اگر ممکن باشد در منازل خود مراسمی برگزار کنید و دانشجویان را دعوت فرمائید.

1 - 2 - نماز؛ موثرترین ابزار تربیت و هدایت در دانشگاهها:

نماز فریضه ای است که اساس فلسفه آن تربیت است و تاکید بر اقامه آن به صورت جماعت نشان دهنده اجتماعی بودن این فریضه است. بیشترین تأکید در امر به معروف و نهی از منکر در مورد نماز است. دستور به اقامه

نماز در دین اسلام منحصر به زمان و مکان خاصی نیست و افرادی که قدرتی در دست دارند و در رأس حاکمیت‌اند باید نسبت به اقامه نماز جدی باشند (آیه 41 سوره «حج»).

نماز از ملزومات تربیتی و هدایتی است که نقش موثری در سالم‌سازی فکری و روحی جوانان دارد و رشد و اعتلای معنوی در محیط‌های دانشگاهی با توجه به امر اقامه نماز محقق می‌شود. با وجود مهیا بودن زیرساخت‌ها و بسترهای سخت‌افزاری اقامه نماز در دانشگاه‌ها هنوز در زمینه اقامه نماز در دانشگاه‌ها خلاء وجود دارد.

موفقیت امر ترویج فرهنگ نماز به‌ویژه در محیط‌های دانشگاهی نیازمند ایجاد ابتکار و خلاقیت در مورد ارتباط و تعامل با جوانان، برنامه ریزی منسجم با حضور افراد پویا، توجه به اصول روانشناختی در امر تبلیغ و توجه به نیاز معنوی و دینی دانشجویان، توجه به روش تبلیغی نماز، عدم اصرار و ارائه الگوهای عملی در این خصوص است که باید این عوامل مورد توجه متولیان امر ترویج فرهنگ نماز در دانشگاه‌ها قرار گیرد.

اهتمام مراکز آموزش عالی برای ترویج فرهنگ نماز و حاکمیت معنویت نباید منحصر به اقامه نماز باشد، باید فرهنگ نماز در دانشگاه‌ها ترویج و نهادینه شود و نماز زمینه‌ساز «تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ» و زمینه‌ساز رشد و اعتلای فرهنگی در محیط‌های علمی باشد.

روش‌های موثر ترویج فرهنگ نماز در محیط‌های دانشگاهی و راه‌های جبران خلا ترویج این فریضه الهی موضوعی است که در این قسمت مورد بررسی قرار می‌گیرد.

اقامه نماز نقش مهمی در نوسازی پایه‌های معنوی جامعه و به‌ویژه دانشگاه‌ها دارد و مسئولان دانشگاهی باید توجه ویژه‌ای به امر ترویج این فریضه الهی داشته باشند. برای نهادینه‌شدن فرهنگ نماز باید نسبت به مقتضای زمان و مکان از شیوه‌های گوناگون و برنامه‌های متنوع فرهنگی و هنری بهره گرفته شود که در راستای این امر نقش حضور اساتید و متولیان فرهنگ دانشگاه‌ها جهت اقامه نماز، برنامه‌ریزی برای نبود تداخل زمانی برگزاری کلاس‌ها با وقت اقامه نماز، گسترش نماز جماعت در خوابگاه‌های دانشجویی و برنامه‌های جنبی با محوریت نماز در دانشگاه‌ها، مهم و قابل توجه است.

اصلاح و تقویت رویکرد فعالیت‌های مربوط به نهادها و ارگان‌های مرتبط با این امر، پذیرش و تألیف پایان‌نامه‌هایی مرتبط با شیوه‌های ترویج نماز و انجام کارهای مطالعاتی و تحقیقاتی نیز می‌تواند در آشنایی جوانان و دانشجویان با اسرار نماز و همچنین در ارائه ایده‌ای نو از سوی خود دانشجویان مؤثر باشد.

2-2 - وظیفه دانشجویان در مقابل امر به معروف و نهی از منکر:

اگر می‌بینیم برخی از جوانان از جهت ظاهری و رفتاری به این سو و آن سو کشیده می‌شوند، مفهومی این نیست که از بعد اعتقادی و نظری نیز استحاله و تهی شده‌اند، اگر چه ممکن است در برخی از آنان که از اوّل مایه دینی و هویت فرهنگی ضعیفی داشته‌اند چنین باشد، اما بحمداله وضعیت ظاهری و رفتاری نامطلوب اکثر این دسته از جوانان، امری گذری و موقتی است. نظر خواهی‌ها و آمارها این مطلب را تأیید می‌کند. مضافاً حضور همان جوانان در گردهمای مذهبی تاسوعا و عاشورا، شب‌های قدر ماه رمضان، حرم امامان و امام زاده‌ها، حضور در اعتکاف‌ها و هم‌چنین حضور در صحنه‌هایی که نیاز به فداکاری و ایثار بوده، دلیل این مدعا است. به علاوه،

جوانان زیادی در محیط های علمی و دانشگاهی و غیر آن هستند که عملاً به اسلام و ظواهر دینی پایبند می باشند.

در مجموع امر به معروف و نهی از منکر از مهمترین وظایف است و والاترین و مؤثرترین و دلنشین ترین آن در قلبها، وقتی است که عهده دار امر به معروف و نهی از منکر، خود آراسته به نیکیها چه واجب و چه مستحب بوده، از بدیها حتی از مکروهات بر کنار و اخلاقی پیامبرگونه و روحانی داشته باشد و از اخلاق نادانان و اهل دنیا منزّه بوده تا جایی که با عمل و رفتارش مردم را به نیکیها ترغیب و از بدیها بازدارد و مردم از وی پیروی کنند. (سروش، 1383)

توجه به معروف اصل اساسی برای ترک منکرات می باشد: اگر بیکاری، اعتیاد و هنجارشکنی به عنوان یک منکر در جامعه معرفی شود در مقابل ایجاد فرصت های اشتغال، تربیت صحیح خانواده ها و انجام فرایض الهی نیز معروف هایی است که باید در جامعه رونق بگیرد.

1-2-2- "آموزش" مهمترین راهکار فرهنگی شدن "تذکر لسانی" در دانشجویان:

مراحل سه گانه امر به معروف و نهی از منکر شامل مرحله قلبی، یدی و لسانی است؛ نباید مسلمان واقعی مرتکب منکر قلبی شود چرا که اگر این امر اتفاق بیافتد قلب زلال و پاک بشر روز به روز کدرتر شده و در حقیقت مأمّن شیطان می شود. در این مرحله فقط لازم است با تشویق و ترغیب جلوی منکر را بگیریم و در عوض معروف را ترویج و رونق بخشیم. در خصوص مرحله دوم تذکر لسانی می توان اظهار داشت: در کنار عدم برخوردهای فیزیکی با عوامل منکر باید با زبان بدیها را بیان کرد و با تلطیف زبانی خوبیها را گفت. تذکر لسانی شیوه ای است که می تواند فریضه امر به معروف و نهی از منکر را به شکل جامع در کشور احیا و در کاهش معضلات اجتماعی موثر واقع شود. تذکر لسانی رسالت تمام آحاد مردم است (سروش، 1383).

اگر فریضه امر به معروف و نهی از منکر از طریق تذکر لسانی در جامعه ترویج داده شود می توان گفت: جامعه با استفاده از یک روش ساده به یک فرهنگ غنی و سالم دست پیدا کرده است. با گسترش امر به معروف و نهی از منکر به واسطه تذکر لسانی هم جلوی گناه گرفته می شود و هم این دو واجب شرعی بدون درگیری و فشار و برخوردهای اجتماعی انجام شده است

یکی از مهمترین راههای فرهنگ سازی در این زمینه آموزش است. یکی از بهترین شیوه های آموزش در این زمینه "آموزش تشکلهای مردمی" است. خاطرنشان می کنیم: دانش آموزندگاه باید توسط عوامل تاثیر پذیر آموزش داده شوند. امر به معروف و نهی از منکر باید در بین اقشار مختلف مردم به ویژه قشر جوان به فرهنگ تبدیل شود.

بابیان این که درصدی از کار فرهنگی "تبلیغات" است، بیان می کنیم: حضور تبلیغی، فرصتی قابل استفاده در جهت ترویج امر به معروف و نهی از منکر است. دستگاه های اجرایی در ترویج امر به معروف و نهی از منکر در بین اقشار مختلف مردم نقش بسزایی دارند.

احیای امر به معروف و نهی از منکر با توجه به جایگاه این فریضه در دین اسلام کاری بسیار دشوار است. وجود معضلات اجتماعی در جامعه می تواند پایه های فرهنگی، اجتماعی یک نظام را سست کند و برای جلوگیری از این

امر می‌توان با استفاده از شیوه تذکر لسانی فریضه امر به معروف و نهی از منکر را در جامعه برای کاهش معضلات اجتماعی احیا و پویا کرد.

زبان بیان منکرات زبان آرام و همراه با طمانینه است؛ لازم نیست با خشونت یک امر واجب الهی را اجرا و یا اقدام کرد بلکه ضرورت دارد با آرامش و خونسردی معایب را گفت و گوشزد کرد که در این زمینه آموزش معتمدان و ضابطان - آموزش همکاران فعال و هسته های معتمدین در بُعد تذکر لسانی بمنظور گسترش فریضه امر به معروف و نهی از منکر باحمایت از آمرین به معروف و ناهیان از منکرها چه کوچک و چه بزرگ، رفع موانع ساختاری تحقق این فریضه و عمل به مقتضای مسئولیت تعهد شده - را می‌توان اقدامی ارزشی دانست. عامل امر به معروف و نهی از منکر باید عارف باشد و همان طور که خداوند خود را ستارالعیوب نامیده او نیز عیوب دیگران را بازگو نکند و اگر خلافی را نیز مشاهده کرد به خودش بگوید. (آماده سازی طرح تربیت مربی جهت آموزش دهی و برنامه ریزی ساختاری در جامعه و ادارات و وجود مربیان با تجربه)

بهبتر است به منظور جلوگیری از بروز برخی مشکلات و پیشبرد بهتر اهداف ستاد، دبیران ستاد احیاء از میان فرماندهان بسیج انتخاب شوند. می‌توان ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر را ظرفیت و فرصتی قانونی خواند و بگوییم: عمده مسوولیت ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر، برنامه‌ریزی، نظارت و حمایت در زمینه امر به معروف و نهی از منکر است و اقدامات اجرایی مربوطه بر عهده دستگاه‌هاست.

در زمینه اقدامات سلبی جدای از ضابط قوه قضائیه که می‌تواند علاوه بر تذکر لسانی، برخورد و مقابله با نهی را نیز داشته باشد، افراد متدین نیز می‌توانند جهت اجرای طرح جامع در زمینه تذکر لسانی با ستاد همکاری کنند اما متأسفانه گاهی این طور تلقی می‌شود که تنها افرادی می‌توانند نهی از منکر را انجام دهند که دارای کارت شناسایی هستند.

با تاکید بر لزوم بسترسازی‌های لازم جهت اجرای طرح جامع، اضافه می‌کنیم که: ادارات، صنوف، مراکز آموزش عالی و آموزش و پرورش از جمله مراکزی هستند که در این زمینه از اهمیت بالایی برخوردار هستند، همچنین برای ورود به این طرح نیازمند افراد مصمم و با انگیزه هستیم.

برخی مدیران به دلیل نداشتن اراده از این امر سرباز می‌زنند بنابراین گاهی اوقات درخواست کرده‌ایم که این افراد حداقل به ترویج معروفات پردازند چراکه اگر مدیری خود عامل به این امر نباشد نمی‌توان انتظار داشت که به آثار مثبت مدنظر برسیم. با اشاره به نقش مدیران می‌افزاییم: ترمیم و جابجایی دبیران شوراها در اداره‌ها، کارخانجات و اصناف، همچنین آماده کردن لیست‌هایی در ارتباط با مصادیق امر به معروف و نهی از منکر به تفکیک ادارات - که به صورت تعهدنامه‌ای مقرر می‌شود - می‌تواند راهکاری مناسب در همگانی شدن این فریضه باشد.

2 - 2 - 2 - طراحی و برنامه ریزی در جهت ایجاد سایت و توسعه وبلاگهای دینی با استفاده از

«ادبیات وبلاگی» به عنوان مؤثرترین راه امر به معروف و نهی از منکر مجازی:

کاربران اینترنت می‌توانند در وبلاگ‌ها با بیان یک خاطره، یادداشت‌های روزانه و یا یک تصویر ساده و در کنار آن مذمت یک منکر، با زبانی خودمانی و وبلاگی امر به معروف و نهی از منکر کنند. در رابطه با چگونگی ورود مفهوم

«امر به معروف و نهی از منکر» به فضای مجازی میتوان گفت: طبیعتاً در فضای مجازی با عرصه‌ای مواجه هستیم که نظرات و ایده‌های ادیان مختلف ارائه می‌شود و به طبع آن صاحب‌نظران هر دینی برای تبلیغ دین خود حضور دارند. در دین اسلام نیز مانند سایر ادیان، فرائض و واجباتی برشمرده شده که یکی از آنها بحث «امر به معروف و نهی از منکر» است.

راههای مختلفی برای ورود «امر به معروف و نهی از منکر» در فضای مجازی وجود دارد: یکی از آنها ارائه اطلاعات، مقالات، پژوهش‌های مختلف و بیان جنبه‌های حقوقی و حقیقی امر به معروف و نهی از منکر در سایت‌های علمی و پژوهشی است، تا کسانی که جویای مطالبی در این زمینه هستند به آنها دست پیدا کنند. در فضای مجازی یک ادبیات متفاوت حاکم هست، یعنی ادبیات غیر علمی و غیر ادبی مثل ادبیات وبلاگ‌ها، تالارهای گفت‌وگو و... فعالان فضای مجازی باید توجه داشته باشند که مسائلی مانند امر به معروف و نهی از منکر را با ادبیات متناسب این فضای ارائه کنند.

به نظر من همین وبلاگ‌ها و تالارهای گفت‌وگو بسترهای مناسب‌تری برای ارائه حقیقت امر به معروف و نهی از منکر هستند. مخاطب گسترده‌ای در فضای مجازی وجود دارد که می‌توان بسیار ساده و به شکل غیرمستقیم آنها را امر به معروف و نهی از منکر کرد.

استفاده نهادهای دینی مانند سازمان تبلیغات اسلامی از کارشناسان آگاه به رایانه در اجرای طرحهای خود برای ورود امر به معروف و نهی از منکر به اینترنت با راه اندازی سایتی به اشاعه امر به معروف و نهی از منکر پردازند و حمایت غیرمستقیم دولت (مادی و معنوی) از مراکز و موسساتی که در فضای مجازی فعالیت می‌کنند

3-2 - بسط و ترویج فرهنگ حجاب و عفاف (الگوسازی صحیح از زن مُحَجَّبه) و جدی گرفتن شبیخون فرهنگی:

پیچیده ترین و خطرناک ترین حرکت تهدید کننده انقلاب و دین و ارزش های معنوی، تهاجم فرهنگی است. دشمن برای نیل به این هدف شوم از همه فرصت های داخلی و خارجی استفاده می کند (تاجداری، 1372) تهاجم فرهنگی ابعاد گسترده‌ای دارد و هماهنگی و همکاری دستگاه‌های ذیربط و مسئول را می‌طلبد که با چنین پدیده‌ای مبارزه کنند و جوانان را از گرفتار شدن در چنین گندابی که جدایی از فرهنگ خودی و سقوط در دام فرهنگ پوچ و بی‌هدف بیگانه است نجات دهند، در این باره حوزه‌های علمیه، دانشگاه‌ها، وزارت فرهنگ ارشاد اسلامی، وزارت آموزش و پرورش، وزارت فرهنگ و آموزش عالی و به ویژه نیروی مقاومت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که مسئولیت هدایت مردم و خصوصاً نسل جوان را بر عهده دارند، دارای مسئولیتی سنگین‌تر و بزرگ‌تر می‌باشند. اینان باید با ارائه برنامه‌های جامع و کامل در راستای مبارزه مبنایی و دقیق تهاجم گام بردارند و لحظه‌ای غفلت نکنند. (سازمان مدارک فرهنگی انقلاب، فرهنگ و تهاجم فرهنگی، 1375)

مجلس شورای اسلامی و قوه قضائیه و نهادهای اجرایی کشور از جمله دیگر عواملی هستند که در این مبارزه نقش مهمی دارند. مسئولین قضایی و... باید همواره قوانینی را تصویب و اجرا کنند که موجب تقویت اسلام و انقلاب اسلامی و مستضعفین شده و با کسانی که در خارج از این چهارچوب فعالیت می‌کنند به شدت برخورد کرده و

هیچگونه مسامحه‌ای روا ندارند. مبارزه با مصادیق ظاهری و آشکار تهاجم فرهنگی در ابتدای کار می‌تواند تا حدودی مثبت بوده؛ ولی در ادامه باید به مصادیق باطنی و پنهان تهاجم نیز توجه شود و با این مسئله ریشه‌ای و منطقی برخورد شود.

امروزه نوع ارتباط در جامعه با گذشته بسیار متفاوت شده است، دشمنان هم برای مقابله با دین، تهاجم برنامه ریزی شده ای دارند. برای مقابله با این هجوم هم باید با برنامه ریزی عمل کرد. هماهنگی میان ارگانها و نهادهای مختلف و مراکز تربیتی و فرهنگ ساز ضروری است و گرنه تلاش دراز مدت گروهی با یک برنامه دیگر خستی می‌شود و زحمات بر باد می‌رود.

توجه به نقش حجاب در ارتقاء سلامت اجتماعی و کاهش آسیب‌های اجتماعی و حفظ هویت ملی و دینی جامعه نقش بسزایی دارد. (مطهری، 1368)

در دانشگاه با نسل جوان سروکار داریم. نسل جوان، نسلی که هم پاک است و هم هیجان می‌خواهد. در راستای ارتقاء سطح آگاهی و حجاب طرح سلسله بورشورهایی با موضوعات: پوشش از دیدگاه عقل و پوشش از دیدگاه روانشناسی مرحله آخر پوشش از منظر احکام و روایات و آیات را آماده بنمایم و به انجام برسانیم نیز اهدا جوایز نفیس اعم از سفر حج و عتبات و سکه بهار آزادی و مشهد مقدس و سفر سوریه و . .

مبانی اسلام با نگاه اجتهادی و دیدگاههای شیعی معتقد است که حجاب یک دستور الهی است و دستور الهی نیز یک حکم است. زمانی که در جوامع صحبت از این می‌شود که یک تنوعی به حجاب بدهیم، منظور این است که الگوهای حجاب در محافل عمومی متنوع شود. در این صورت است که جامعه خود به خود استقبال می‌کند چون احکام الهی منبعث از فطرت است. در همه دنیا هر آنچه که منبعث از فطرت است مورد استقبال قرار می‌گیرد. انفاق و کمک به مردم یک حکم الهی است و منبعث از فطرت است لذا در آمریکا هم می‌بینیم که مردم به یکدیگر کمک می‌کنند. پوشش نیز منبعث از فطرت است و جامعه بشری دارای پوشش است اما پوشش‌ها در جوامع مختلف متفاوت است. پس اگر جوامع بر این فرض برود که شکلهای جدید و متنوع حجاب را عرضه کند، جامعه خود به خود استقبال می‌کند.

نتیجه گیری :

اجرای امر به معروف و نهی از منکر در جامعه بخصوص دانشگاهیان نیازمند بکارگیری شیوه‌های عامه پسند و متناسب با شرایط روز است و به طور حتم هر گونه عجله و اقدام خود سرانه از طرف اشخاص حقیقی و حقوقی نه تنها نتیجه مطلوبی در پی نخواهد داشت بلکه به عنوان یک ضد ارزش در جامعه معرفی خواهد شد، که مستلزم آن است که با قانون مند کردن امر به معروف و نهی از منکر و شیوه‌های اجرایی آن از بروز برخی مشکلات در این زمینه پیشگیری به عمل آید.

از مجموع این مقاله چنین به دست می‌آید که: تصمیم برای بسط و نشر فرهنگ اصیل اسلامی که سد محکم و نفوذ ناپذیر در مقابل هجوم فرهنگی و توطئه‌های دشمن می‌باشد و فرهنگ سازی برای استفاده از مدل لباس اصیل ایرانی - که بنوعی مروج فرهنگ بومی و اسلامی و مقوم صنعت داخلی است - و بهره برداری از حداکثر ظرفیت رسانه ای برای آگاه سازی خانواده ها و همچنین برنامه ریزی برای آموزش مهارت های زندگی و توانمندسازی

خانواده ها برای رعایت بایدها و نبایدها و پیشگیری از مفاسد اخلاقی و اجتماعی در شکل گیری جرائم خشن و از جمله قتل و انتقام از اقدامات موثر در این زمینه میتواند باشد

باتوجه به رفتارهای مختلفی که در دانشگاههای مختلف با موضوع پوشش دانشجویی صورت می گیرد، اینچنین برمی شمیریم که: اصولاً نوع برخورد با ناهنجاری های اجتماعی یا دینی در دانشگاهها یک مقدار شاید منبعث از انتقادهای بی رویه گروههای مختلف بوده است و این باعث می شود که در برخوردها یکدستی خاصی مشاهده نشود. در یک دانشگاه یک جور با موضوع برخورد می کنند در دانشگاه دیگر نوع دیگری. با بیان اینکه جامعه دانشگاهی در مرحله پیش اقدام برای گسترش فرهنگ حجاب است، می افزاییم: یکی از پیش اقدام ها، دعوت از طراحان لباس برای حضور در دانشگاهها و برگزاری نمایشگاههای پوشش است. (نمایشگاه چادر به سلاقی مختلف و مقنعه و مانتو با ترکیبات متنوعی) معرفی شکل های جدید از حجاب می تواند در گسترش فرهنگ حجاب موثر باشد. البته شکل ها بسیار مهم هستند اما حقایق نیز تغییرناپذیرند. با بیان اینکه جامعه ایرانی هنوز شکل های متنوعی از حجاب را ندیده است، خاطر نشان می کنیم: جامعه در زمینه ارائه شکل های جدید و متنوع از حجاب ضعف دارد. چون در زمینه شکل های مختلف حجاب کار نشده است تردیدها بیشتر می شود و این تردیدها منجر به ناهنجاری در جامعه می شود. دانشگاه نیز از این جامعه جدا نیست و به همان نسبتی که در این جامعه نسبت به ابتکار در خصوص اشکال حجاب کاری نشده است، دانشگاه نیز الگوسازی نکرده است.

طرح " ارتقای امنیت اخلاقی " یکی از طرح هایی است که در مناطقی که عمدتاً جرایم انبوه صورت می گیرد می تواند به اجرا گذاشته شود؛ همچنین طرح " حجاب برای مدارس ابتدایی و در نقاط بالای شهر ها و . " به کمک خواهران طلبه جوان نیز از جمله طرح هایی است که از در مدارس ابتدایی و در نقاط بالای شهر می تواند به اجرا در بیاید و توجه اساتید به حضور در نمازهای جماعت، ایجاد فضای معنوی نمازخانه دانشگاه و نبود تداخل در زمان برگزاری کلاس ها و اقامه نماز را از عوامل مؤثر در افزایش حضور دانشجویان برای اقامه نماز عنوان کرد.

با توجه به نقش نماز و اثرات آن در زندگی اجتماعی تصریح می کنیم: همه مسئولین و اساتید و کارکنان در رابطه با اقامه نماز مسئول هستند بنابراین باید کوشیده شود تا نمازخانه ها بیش از گذشته شاهد استقبال کنندگان از نماز جماعت باشد. مقام معظم رهبری می فرمایند "مسائل فرهنگی تنفس جامعه است" یعنی همیشه و هر لحظه به آن احتیاج داریم و همگان باید برای استشمام رایحه خوش و سالم تلاش شایسته داشته باشند. (نهادینه کردن اقامه نماز جماعت در جامعه نیاز جدی به فرهنگ سازی عمومی توسط ارگان ها و نهادهای مرتبط با این فریضه الهی دارد.) در این مقاله بر اهتمام اساتید و مسئولین دانشگاه نسبت به رسیدگی وضعیت فرهنگی دانشجویان در سطح همگانی شامل همه ی سطوح آموزشی و مدیریتی دانشگاه تاکید شده است. فقدان یک دستورالعمل مشخص در زمینه فرهنگی، آسیب پذیری بیشتر دانشجویان به خاطر فضای باز دانشگاه، همسان سازی رفتارها در برخورد با دانشجویان، تلاش برای هدفمندسازی تقابل فکری استاد و دانشجو و تلاش برای تدوین نظام جامع تربیتی از جمله نکاتی است که باید به آن توجه شود.

در خصوص بسط فرهنگ حجاب و عفاف در دانشگاهها بیان می داریم: در جامعه دانشگاهی باید قبل از اقدام به برخورد "یک پیش اقدام" صورت گیرد و تاکید می کنیم: در شورای سیاست گذاری تلاش می شود تا اقدامات لازم در این زمینه - طرح جامع تذکر لسانی رسالت آحاد مردم - صورت گیرد و به همین منظور در این شورا برای تمام دستگاه های متولی و فرهنگی نقش خاصی را تعریف می کنند، همچنین تربیون نمازهای جمعه می توانند در ایجاد

موجی مثبت به منظور همکاری مردم بسیار تاثیرگذار باشند. در اینجا "نقش بسیج و نیروی انسانی" خصوصاً "صدا و سیما" را در اجرای طرح‌های ستاد که با محوریت فرمانداران اجرای می‌شوند بسیار اساسی است و خواستار همکاری دستگاه‌های مربوطه جهت نیل به اهداف مذکور و اجرای پیشنهادات ذیل می‌باشیم.

پیشنهادات در خصوص " نهادینه شدن امر به معروف و نهی از منکر در دانشگاه ":

- 1- همکاری حوزه و دانشگاه در نهادینه کردن امر به معروف و نهی از منکر در جامعه
 - 2- وجود استاد مشاور برای دانشجویان و نظام مندی برخورد انضباطی با آنها و ساماندهی و در نتیجه ارتقاء فرهنگی دانشجویان
 - 3- استفاده از زبان و بیان هنر در ترویج ارزشها (احیای اصل مترقی نظارت عمومی و امر به معروف و نهی از منکر)
 - 4- پیشگیری از هنجارشکنی در فضاهای عمومی و پاسداشت حقوق و آزادی واقعی زن مسلمان و ایجاد بستر و فضای مناسب برای شکوفایی و تعالی استعداد های بانوان 5- تدوین و آرشیو سی دی های مربوط به حجاب 6- رشد خصلت های معنوی و دینی جامعه/ شناخت اصالت ها و عظمت های فرهنگ اسلامی و ملی 7- گسترش هنر پر جاذبه و زندگی ساده 8- گسترش ورزشگاه ها در سطح جامعه و پاسداری از ارزش های خانواده و آسیب زدایی از خانواده ها 9- مقذور ساختن ازدواج صحیح جوانان 10- پر جاذبه ساختن برنامه های دینی و هنری کردن شیوه ارائه دین و دینی کردن هنر در ابعاد مختلف 11- گسترش تفریحگاه های سالم و سازنده و برنامه ریزی های کلان و ریشه ای برای اوقات فراغت 12- تحریم جدی ابزار تهاجم فرهنگی 13- آسان سازی دستیابی به کتاب (ارزان کردن کتاب و مطبوعات) و گسترش کتابخانه های ثابت و سیار 14- ایجاد مسابقات عظیم فرهنگی - دینی بدون انگیزه مادی و سامان دادن به نظام آموزش و ایجاد رشته های ویژه بانوان 15- اجرای کیفی های سازنده در مورد فحشا گستران / ارزیابی محققان فرهنگ غربی / تبیین ولایت فقیه که اساس حکومت اسلامی است، برای جوانان و نوجوانان 15- تبیین اندیشه جدایی ناپذیر دین از سیاست / ترویج شایسته امر به معروف و نهی از منکر / تشکیل جلسه ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر در دانشگاهها/ تبیین و شناخت معروف ها و منکرها و درونی کردن آن با کارهای علمی، همچون همایش، میزگرد، سمینار و نمایشگاه های بین المللی 16- ایجاد بستر مناسب جهت رشد و شکوفایی دینی در ابعاد دانشجویی اجرای آئین نامه طرح انطباق امور پزشکی با موازین شرع مقدس اسلام / تلاش جهت بهینه نمودن شرایط اقامه نماز جماعت در واحدهای تابعه و خوابگاه های دانشجویی 17- ایجاد پیام های ارزشی در سطح شهر با همکاری شهرداری و ارسال پیام های ویژه امر به معروف و پخش توسط صدا و سیما / پخش سخنرانی های مطرح در مورد فریضتین / برنامه های ویژه کودکان و امر به معروف در نمایشگاه قرآن / ارسال روحانی ویژه مسائل آموزشی مستقر به نقاط مهم از جمله اماکن تفریحی سطح شهرها 18- برگزاری دوره آموزشی مدیریت برخورد / مشاوره مدارس / تشکیل هسته های دانشجویی امر به معروف و نهی از منکر و کانون های شهروند مسئول در دانشگاه های کشور / تشکیل شورای انقلاب فرهنگی در دانشگاهها 19- توجه به عوامل ارگونومیکی (مهندسی نیروی انسانی) از جمله عیادت از بیماران کارمند بسیجی (امر به معروف) /
- به امید اینکه این اقدام طلیعه ای برای رسیدن به اهداف مطلوب فرهنگی و توسعه ی همه جانبه باشد.

منابع و مأخذ

- 1- اسلامی اردکانی، سید حسن، (1375)، امر به معروف و نهی از منکر، قم: خرم.
- 2- ابوالقاسی، حجه الاسلام علی، (1385)، نظارت عمومی، تهران: آتا.
- 3- تاجداری، پرویز، (1372)، ریشه یابی تهاجم فرهنگی، تهران: آتا.
- 4- خداکرمی زنجانی، ابوعلی، (1375)، نگاهی بر دواصل استوار یا امر به معروف و نهی از منکر، قم: مرکز دارالنشر اسلام.
- 5- خمینی، روح الله، (1373)، رساله نوین، ترجمه بخشهایی از تحریر الوسیله امام خمینی [با] اضافات و توضیحات و جدیدترین استفتائات، گردآوری از عبدالکریم بی آزار شیرازی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ج 4، مسائل سیاسی و حقوقی
- 6- خمینی، روح الله، (1361)، صحیفه نور: مجموعه رهنمودهای حضرت امام خمینی (مقدمه از علی خامنه ای)، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات، سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی.
- 7- دهخدا، علی اکبر، (1364)، لغت نامه، تهران: موسسه لغت نامه دهخدا.
- 8- سازمان مدارک فرهنگی انقلاب، (1375)، فرهنگ و تهاجم فرهنگی. تهران: سازمان مدارک فرهنگی انقلاب.
- 9- سروش، محمد، (1383)، امر به معروف و نهی از منکر، تهیه کننده: مرکز تحقیقات اسلامی - حوزه نمایندگی ولی فقیه در سپاه، قم: زمزم هدایت.
- 10- طباطبایی، محمد حسین، (1379)، المیزان فی تفسیر قرآن، تهران: دارالکتب اسلامیه.
- 11- طباطبایی، محمد حسین، (1363)، تفسیر المیزان، مرکز نشر فرهنگی رجا.
- 12- عاملی، شیخ حر، (1403)، وسائل الشیعه، دارالاحیاء التراث.
- 13- علی بن ابیطالب، امام اول، (1365)، غررالحکم و دررالکلم؛ مجموعه کلمات قصار حضرت علی (حدود شش هزار جمله و حدیث) مترجم: محمد علی انصاری، تهران: آرمان.
- 14- علی بن ابیطالب، امام اول، (1351)، نهج البلاغه، ترجمه سید علی نقی فیض الاسلام، تهران: قلهک.
- 15- علی بن حسین (ع)، امام چهارم، (1370)، صحیفه سجادیه، ترجمه: صدر بلاغی، تهران: حسینیه ارشاد.
- 16- لکزایی، نجف (استاد دانشگاه)، جزوه درسی ریشه های انقلاب اسلامی.
- 17- کلینی، محمد بن یعقوب، (1368)، اصول کافی، با ترجمه و شرح هاشم محلاتی و جواد مصطفوی، تهران: علمیه اسلامیه
- 18- کلینی، محمد بن یعقوب، (1401)، فروع کافی، بیروت.
- 19- کورانی، علی، (1374)، امر به معروف و نهی از منکر، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- 20- لکزایی، حبیب، (1373) پاسخ به پنج سؤال تحقیقی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- 21- مجلسی، محمد باقر، (1037-1111ق)، بحار الانوار؛ ترجمه حسن بن محمد ولی ارومیه، تهران: جاویدان (1351).
- 22- مطهری، مرتضی، (1350)، جهاد، تهران: صدرا.
- 23- مطهری، مرتضی، (1368)، حماسه حسینی، قم: انتشارات صدرا.
- 24- مطهری، مرتضی، (1368)، حجاب، قم: صدرا.
- 25- مطهری، مرتضی، (1368)، ده گفتار (بخش امر به معروف و نهی از منکر) قم: انتشارات صدرا.

- 26 - مطهری، مرتضی، (1373)، تعلیم و تربیت در اسلام، چاپ بیست و سوم، قم: صدرا.
- 27 - میرعظیمی، سید جعفر، (1374)، دو فریضه بزرگ، قم: صدرا.
- 28 - نمسا، (1383)، امر به معروف و نهی از منکر، تهران: انتشارات پرتو واقعه.
- 29 - نوری همدانی، آیت الله حسین، (1371)، امر به معروف و نهی از منکر، ترجمه محمد محمدی اشتیاردی، قم: دفتر تبلیغات اسلامی.
- 30 - نوری، محمد حسین، (1407) مستدرک الوسائل، موسسه آل البيت (ع).

همایش ملی شهروند مسئول